

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Begyndelsen af Oktober.)

Høstuddbyttet har iaar været godt, tilbels endog meget godt, i nogle Egne saa godt, som vi kun pleje at have det een Gang i hvert Tiaar, i andre Egne bedre, end det mindes i den sidste Snæs Aar, og for enkelte Gaardes Bedkommende nævnes Udbyttet endog som det største, der nogensinde er hjemhjerget. I Gjennemsnit kan vel Høstuddbyttet i det Hele taget sættes til noget over en Middelhøst, og Tilfredsheden i saa Henseende er almindelig; fra ingen Egn af Landet lyder der almindelig Klage, om der end kan være enkelte Gaarde hist og her, som paa Grund af slet Dyrkning, uheldig valgt Saatid, Ukrudets Overhaandtagen, ugunstigt Vejrlig i Kornudviklingens vigtigste Perioder osv., ikke engang have naaet et Middeluddbytte. Men i sin Helhed er det godt, og det baade til Fjld, til Fold og til Vægt, ligesom ogsaa baade for Vintersædens og for Vaarsædens, for Høavlets og for Rodfrugternes, for Dernes og for Halvoens Bedkommende. Man trykkes af de lave Priser, og de ville unægtelig paa en følelig Maade formindste Aarets Pengeuddbytte; vare disse lave Priser, hvorpaa vort Axl jo er uden kjendelig Indflydelse, faldne sammen med et ringe Axl, da vilde der utvivlsomt have blevet Nød i mangen en Bedrift, som nu i alt Fald foreløbig reddes af den gode Høst. Glæden og Takken

for denne maa derfor naturlig fylde Sindene, om end de truende Skyer, der fra saa mange Sider rejse sig i Agerbrugets Horizont, nødvendigvis maa lægge Alvor i Sindene og opfordre til stræng Agtpaaagivenhed i alle Retninger og paa alle Omraader; alt tyder paa, at alvorlige Tider nærme sig; at tage Hensyn dertil kan ikke staa, at undlade det kan volde Undergang.

Men dette Aars Høst var god, og navnlig langt bedre, end vi i Foraaret turde vente. Vi stode midt i Maj med tarvelige Udsigter; man kunde dengang ofte høre udtale: „Aaret ifjor var daarligt, det tegner endnu daarligere iaar.“ Vintersæden, der blev lagt simpelt og silbig i Efteraaret, var vel kommen nogenlunde gennem Vinteren, men den kolde, tørre Paaskefosten og Nattefrosten i Foraaret hindrede den i at brede sig, Sideskuddene kom ikke frem, den blegedes i Toppen, og Rugen skred ingeniunde igennem under heldige Vilkaar. Vaarsædsmarkerne tegnede endnu misligere; kun den tidlig lagte Vaarsæd paa veldyrket Jord stod nogenlunde; den øvrige var spiret daarlig frem, trykket af Kulden og den tørre, skorpede, knoldede Jord samt hyderligere truet af den Masse Ukrud, der myldrede frem overalt. Men fra Maj Maanedes Midte begyndte et noget gunstigere Vejr, og da Juni Maaned, der især er saa vigtig for Afgrødens Udvikling, bragte os et saa frugtbart Vejr, som vi kunde ønske, — først rigelig Regn og saa drivende Varme, — og da Juli Maaned ligeledes først vandede og saa varmede, saa bedredes Sæden paa en overraskende Maade, saa at der, bortset fra de Marker, som enten Varmen var falden for haardt paa, eller som den stærke Blæst havde piffet for meget, ved August Maanedes Komme, da Høsten begyndte, stod en god Afgrøde paa de fleste Marker.

I mange Egne var Rughøsten allerede begyndt i den sidste Uge af Juli, — paa Odsherreds lettere, højtliggende Jorder saaes endog høstet Rug den 16de Juli —, og da der var god Tørring i Luften, var megen Rug bjerget uden en

Draabe Regn, inden vi en Ugestid inde i August fik nogle Regndage, der dog atter afløstes af smukt Høstvejr, hvori Hveden og Baarsæden hurtig modnedes og hjergedes. Hovedmasfen af Sæden indhøstedes da ogsaa i det gunstige Vejr inden den 25de August, og navnlig bleve mange mindre Gaarde færdige med Indbjergningen, enkeltvis endog allerede den 17de—19de August. Men paa de større Gaarde og de sildige Jorder stod dog en Del Sæd paa Marken, da Søndagen den 25de August bragte en voldsom gjennemblødende Regn, som i hele den følgende Uge efterfulgtes af stadig Regn og, hvad der især gjorde Situationen mislig, af stille, lummert Vejr, i hvilket det næsten var umuligt at hindre Kornet i at spire. Men med September Maanedes Komme klarede Vejret op, Kornet tørredes, og i Løbet af 5—6—8 Dage var hele Resten af Kornafgrøden hjerget med Undtagelse af Baarsæden i Skovkroge og paa de sildige Kjærjorder, nogle Bønner, Lupiner, Boghvede o. lgn., dog selvfølgelig ikke uden et ofte betydeligt Tab af Kjærne, foranlediget ved den hyppige Omflytning af Regene, ligesom ogsaa Kornets Farve og Kvalitet vare blevne kjendelig forringede. Høstvilkaarene bleve altsaa meget ulige for dem, der havde indhøstet den 25de August, og dem, der endnu dengang havde Sæd paa Marken; medens de første havde en kort, heldig og billig Høst, undertiden tilendebragt i mindre end 4 Uger, havde de sidste en lang, besværlig og temmelig kostbar Høst, thi den store Mængde Høstfolk maatte jo holdes tilrede og havde desuden Arbejde nok mellem Bygerne med at flytte Sæden ud osv. I det Hele taget maa dog Høsten kaldes billig. Arbejdskraften var tilstede i rigelig Mængde, og Høstlønnen var mindre end i de foregaaende Aar; desuden vare Vilkaarene heldige for Brugen af Mejemaskiner, — Jorden var ikke opblødt, men tilstrækkelig fast, og Kornet stod i Regelen op, var i alt Fald sjældent kastet værre i Reje, end at Maskinerne ved nogen Omhu kunde tage det, og det er

kjendeligt at se, at Folk Aar for Aar arbejde fortroligere med Mejemaskinen, saa at der i flere Beretninger anføres, at man ingen Standsning, intet Brud el. Ig. har havt ved Maskinen uagtet stadig Brug. Men paa den anden Side maa det ikke skjules, at der i andre Beretninger klages over den store Slitage, for hvilken nogle Mejemaskiner ere udsatte, hvad enten nu dette ligger i et mangelfuldt Kjendskab til deres Benyttelse og Pleje eller i en uheldig Konstruktion, flet Forarbejdelse og svagt Materiale. Medens Maskinen derfor paa nogle Steder er bleven brugt stærkt og med Held, har man paa andre Steder ladet den staa urørt og holdt sig til den rigelige og billige Haandkraft. Dennes Tilstedeværelse i Forbindelse med den knappe Pengetid har medført, at der atter iaar kun er solgt saa Mejemaskiner. — Da Høstvejret iaar var gunstigt i hele den første Tid, og Omslaget indtraadte saa pludselig og voldsomt den 25de August, at Arbejdet saa at sige standsede, var der ingen særlig Opfordring til iaar at prøve nye Høstmaader, ligesom ogsaa Forandringer i saa Henseende kun langsomt indføres. Nogle spredte Bemærkninger om denne Sag ville findes i de nedenfor meddelte Beretninger, men i sin Almindelighed kan det siges, at man — og vist med Rette — lægger Hovedvægten paa, at den valgte Høstmaade gennemføres saa omhyggelig og paalidelig som muligt baade ved Bindingen og Høbsætningen. Da Sæden i de maskinmejede Neg ligger jævner og derfor mere kompakt end i de haandmejede Neg, hvilket undertiden er fremhævet som en Fordel med Hensyn til Laderum, har den i et saa overordentlig spirelystent Vejr, som vi havde i Slutningen af August, været kjendelig vanskeligere at afholde fra Spiring end den haandmejede Sæd. — For de enkelte Kornsorters Bedkommende have vi modtaget følgende Meddelelser:

Rugen „var thnd, men skjæpper godt,“ — saaledes lyde næsten med Enstemmighed alle Beretningerne. Grundene til, at den var thnd, have vi ovenfor nævnet: den svage

Stand i Foraaret og Kulde paa den Tid, den skulde have bukket sig, maatte nødvendigvis give en tynd Rug. Da Vejret i Blomstringstiden ogsaa var mindre heldigt, frygtede man, som vi i forrige Beretning have omtalt, for mange Spring i Aene. Denne Frygt viste sig heldigvis senere kun begrundet for nogle udsatte Markers Bedkommende, og da Regnen og Varmen kom, stød den tynde Rug med Kraft, Halmen fik en god Længde, og Aene bleve fyldte med en særdeles smuk, god, vægtig og fyldig Kjerne, der, da den tilmed i Regelen hjerpedes i en udmærket Tilstand, giver godt Brød, især i Sammenligning med forrige Aar. Da Rugen blev saa velvoksen i Straa, fylder den, uagtet Travetallet var lille, dog ret godt i Loden, vel omtrent som i et Middelaar, og i nogle Egne f. Ex. paa Holland og i Holstebroegnen fylder den endog meget godt. Men i sin Almindelighed vil man dog hverken til Fyld eller i Fuld kunne sætte indeværende Aars Rughest over et Gjennemsnitaars, — er den noget derover i enkelte Egne, er der ogsaa andre, hvor den ikke naaer op dertil, f. Ex. i Eggen mellem Viborg og Silkeborg, i det sydvestlige Jylland, Vest for Koeskilde og paa Amager, hvilket sidste Sted Rugen i Regelen behandles stedmoderlig, uden ren Brak og ofte i temmelig daarlig behandlet Jord efter Vhg.

Hveden maa kaldes Aarets bedste Sædafgrøde. Den taalte bedre de ugunstige Vilkaar i Foraaret, var ikke naaet saa langt frem i sin Udvikling som Rugen, da Juni Maaned bragte det gunstige Vejr, og den drog derfor i endnu højere Grad end Rugen Nytte af det udmærkede Sommervejr. Enkelte Fjender meldte sig somme Steder, men fik ingen Magt; Kusten indfandt sig i Juni Regnperiode paa en Del Hvedemarker, men svandt i Løken i Maanedens sidste Halvdel; Brand optraadte hist og her, hvor man ikke med tilbørlig Omhu havde bejstet Sædefornet, men det er dog undtagelsesvis, at Branden forvolder noget stort Tab; Hvedemyggen indfandt sig paa ikke saa Hvedemarker og bærer vel

ogfaa nærmest Skylden for de Klager, der høres fra enkelte Gaarde om, at Hveden ikke folder godt, men paa Hvedeavlet i det Hele taget blev den uden kjendelig Indflydelse. Hvedehøsten hører derfor vist til en af de rigeste, vi nogenfinde have bjerget, den fylder stærkt i Loden, skjæpper godt og giver en smuk og vægtig Kjerne. Især lyde Beretningerne fra Landets Hvedeegne gunstig, undtagen hvor man paa Grund af slet Saahvede forrige Aar saaede den altfor tykt, saa at den i Foraaret stod meget tykt og tilshyneladende frodig, men uden Kraft til at taale Kulden og Nattefrosten; paa saadanne Marker bleve Axene i Regelen korte og skjæppe da selvfølgelig ikke godt, men ville dog i Regelen selv paa saadanne Steder give over Middelhøst. 12—13 Fold er iaar en lille Hvedehøst, almindelig naaes 15—18, og paa veldyrkede Jorder bringes Foldene ofte op til 20 eller derover; især er dette Tilfældet med Square head Hveden, hvis Udbytte iaar sættes 4—6 Fold højere end anden Hvede paa samme Slags Jord, og om hvilken der foreligger ikke faa Beretninger om 25 Fold og endog et Par med et Gjennemsnitsudbytte af 28 Fold paa henholdsvis 12 og 20 Tdr. Land. Square head Hveden har iaar vist sig fra sin allerfordelagtigste Side, dens stive, glandsfulde Straa har en rigelig Bladfyld og et vægtigt Ax uden at kastes i Leje, ligesom den ogsaa har holdt sig temmelig fri for Røstangreb, og den er derfor saaet i stort Omfang i indeværende Efteraar; det vil forhaabentlig ogsaa vise sig at være rigtigt, men glemmes maa det ikke, at forrige Vinter var særdeles mild og hjalp den usvækket, ja endog styrket ind i Foraaret; hvorvidt de af flere Møllere rejste Anker mod Square head Hveden ville vise sig at være uundgaaelige, eller om de ikke for en væsentlig Del kunne hæves ved en Lagring af Hveden, vil ventelig allerede den indeværende Vinter bringe Klarhed om.

Waarsæden har ikke givet et saa godt Udbytte som Vintersæden, om den end fra enkelte Egne i det østlige og

sydvestlige Jylland stilles højere, men den har givet et langt bedre Udbytte, end det tegnede til i Begyndelsen af Sommeren. Dette gjælder især Bygget; hvor dette var lagt i Midten af April, kom det vel godt op, men trykkes senere af Kulden og Ukrudet, og dette var i endnu højere Grad Tilfældet med det Byg, der saedes efter Paasken, da den stærke, tørrende Østenvind havde gjort den tidligere bekvemme Sædejord meget knoldet og ubekvem, saa Sæden ofte laa 2 à 3 Uger i Jorden, inden den spirede frem og da tilmed kom tyndt op. Naar nu hertil kommer, at paa mange Marker, især i Stevns, Sjælland og paa Falster, begyndte Smældelarverne at udthnde de forud tynde Bygmarker, og at i andre Egne, navnlig i Fyen og det sydlige Jylland, begyndte Oldenborrelarverne at hufere, saa er det intet Under, at Byggets som Vaarsædens Tilstand i det Hele taget i sidste Halvdel af Maj betegnedes som „betænkelig“, og at det senere gunstige Sommervejr her havde mere at ophjælpe end paa Vintersædsmarkerne. Da Regnen kom, skød imidlertid alle de uspirede Korn frem, og Markerne tattedes, men at Sæden maatte blive tvægrødet var uundgaeligt; og da senere i Slutningen af Juni og af Juli den stærkt drivende Varme indfandt sig, saa modnedes Sæden noget uensartet især paa de bakke Marker med højereliggende tørre og lavere Partier. Da det nu tilmed heldigvis bliver mere og mere almindeligt at lægge Vægt paa at levere Bygget i en ensartet og egal Vare, saa bleve Bygmarkerne iaar oftere end ellers „holmede“ af, det vil sige mejede stykkevis, efterhaanden som de bleve tjenlige. Af Vaarsæden blev omtrent Halvdelen hjerget inden Regnperioden i Slutningen af August og blev hjerget i en saa smuk Tilstand som vel ønskelig, medens den Vaarsæd, der først indhøstes i Begyndelsen af September, havde taget mere eller mindre Skade, snart ved spirede Korn, og snart ved en mørk eller skjoldet Farve, eftersom Axene havde siddet inde i Neget og Hoben eller paa Oversiden. Den sidst hjergede Vaarsæd, fra Kjær- og Mosejorder og fra side Border

i det Hele taget, havde selvfølgelig taget endnu mere Skade, men det afgiver jo i det Hele taget aldrig nogen smuk Handelsvare. Sæden i Udlægsmarkerne med frodige Kløver var især vanffelig at faa hjerget.

Af Baarsædsarterne var Bygget i Regelen det bedste, og kun i enkelte Egne, f. Ex. paa Mors, synes Havren at have givet et bedre Udbytte end Bygget. I Gjennemsnit vil man omtrent kunne sætte Danmarks Byghøst iaar til at være „over Middelhøst“, medens Havren næppe kan sættes højere end til „en god Middelhøst“. Jordens Kultur og Saatiden have naturligvis haft en væsentlig Indflydelse derpaa. I det store Flertal af Beretninger fremhæves, at den tidlig lagte Sæd afgjort var den bedste, dels fordi den spirede mere ens frem, dels fordi den trykkes mindre af Ukrudet, og dels fordi den modnedes saa tidlig, at den blev hjerget inden Høstens Regnperiode. Men paa den anden Side er der ogsaa enkelte Beretninger, som kalde den tidligst saaede Sæd mindst heldig, idet den dels skal have været mere udsat for Oldenborrelarvernes Angreb og dels mindre godt have kunnet taale den stærke Hede i Slutningen af Juni og af Juli, saa at den paa de lettere Jorder for en Del var bleven sat fra Grøden derved. Af de forskjellige Jorder synes dog i det Hele taget de lettere Jorder forholdsvis at have givet bedst Udbytte, takket være Sommerens jævnlige Regn, og dette er vel væsentlig begrundet i, at Spiringen foregik langt sikrere paa denne Slags Jorder end paa de stærkere, mere knoldede Jorder.

Af de andre Baarsædsarter tegnede Erterne i Begyndelsen ret godt og senere meget godt, men her paa Sommeren overfaldtes de næsten over hele Landet af en stor Masse Bladlus og undertiden tillige af andre Insekter og Snylte-svampe, og derved forringedes Erte høsten saa bethdelig, især i Landets bedste Erteegne, at den maa siges at være endog meget bethdelig under et Middelaars Udbytte. Kun i en Beretning fra Mors fremhæves Bælgfrugterne og især

Erterne som særdeles gode. Bedst har Udbyttet været af de tidligsaade Erter, thi vel bleve ogsaa disse angrebne af Bladlus, men de vare da saa langt fremme, at de dog altid gavede nogen Kjerne, om end Ertehalmen for en stor Del blev ødelagt; men ved de sildige Erter indtraf Bladlusangrebet, da Kærnedannelsen skulde begynde, og den blev nu for en væsentlig Del tilintetgjort, Bladene visnede og faldt af, Stænglen blev mørk, næsten sort, Kornene saa og smaa, og da de sildige Erter tilmed maatte døje Regnperioden i Høsten, blev det forud simple Udbytte saa meget mere forringet. I Modsatning hertil kan fremhæves, at Vikkerne have givet et ret godt Udbytte, og at navnlig Bønnerne have givet et fortrinligt Udbytte; disse sidste vare groede stærkt til og besatte med Bølge fra nederst til øverst paa den lange Stængel; de toge vel ogsaa nogen Skade i Regnperioden, menbjergedes dog i Regelen godt i Begyndelsen af September. Ogsaa Lupinerne vare groede godt til og have baade til Redpløjning og Kærnehøst givet et godt Udbytte. Voghveden, særlig den tidligsaade, er de fleste Steder næsten helt mislykket formædeltst uheldigt Vejr i Blomstringsperioden; dette gjælder navnlig for Midtjyllands Bedkommende, hvor netop Voghvedeavlen har nogen væsentlig Betydning, thi der indtraf flere Gange ved Midtsommerstid stræng Nattefrost, som paa en enkelt Nat ødelagde alle de Marker, der stode i Blomster; der kunde derfor ogsaa i samme Egn findes enkelte Marker, der befandt sig paa mindre farefulde Stadier i disse Frostnætter, og hvorfra der derfor er hjemført en god Afgrøde. — Hørren har givet et ret godt Udbytte; Rapsen, hvis Dyrkning i enkelte Egne atter er i lidt Tiltagen, har iaar i Regelen leveret et særdeles godt Udbytte, der er blevet solgt til gode Priser; Humlen, der i den første Del af Sommeren tegnede godt, tog Skade i Blomstringstiden og giver kun et tarveligt og mindre godt Produkt. Endelig skal hertil endnu føjes, at medens Buxfrugten var tilstede i rigelig Mængde, har

Eræfrugtablen iaar været højst ringe, hvilket Savn er temmelig føleligt for flere af de sydlige Smaaøer.

Kartoflerne stode godt indtil Midten af August; da indfandt Sygdommen sig, i Regnperioden bredte den sig hurtig ud over Markerne og angreb Knoldene, og ved Op-tagningen viste sig derfor en Mængde Knolde angrebne, ofte indtil $\frac{1}{3}$ Del eller derover. Derved forringedes Udbytten, saa det for Landet i det Hele taget næppe kan kaldes en Middelhøst. Sygdommen har imidlertid ikke været lige slem overalt; paa Volland og Falster, i det nordlige Sjælland, særlig i en Bræmme langs Kysten, samt i det sydøstlige Jylland optraadte Sygdommen mildt; dernæst angives de sildige Sorter at have været stærkere angrebne end de tidlige, og af de forskjellige Varieteter nævnes særlig den amerikanske Rosenkartoffel som den, der bedst har undgaaet Sygdommen; medens der i et bestemt Tilfælde kun var 5 à 6 % angrebet af denne Sort, var der paa samme Mark angrebet indtil 20 % af en almindelig hvid Kartoffel.

Koedyrkningen synes iaar at have haft en større Udbredelse end almindelig, og den vil overalt, hvor passende Jord er bleven valgt og Plejen har været forsvarlig, yde et godt og opmuntrende Udbytte. Baade Saatiden og Plante-tiden vare iaar særdeles heldige; vel mhybrede Ukrudet frem og krævede ikke lidt Renholdelsesarbejde, men paa den anden Side havde det kolde Foraar ødelagt en stor Del af det Kryn, der ellers saa ofte hjem søger Koemarkerne i deres første Væxtperiode og da ofte betager Koedyrkeren Modet, saa han lader sin Koemark forfalde. Helt fri for Ulemper ere Koemarkerne naturligtvis ikke gaaede; hist og her toge Jordlopperne Overhaand paa Rutabagamarkerne i den første Tid efter Fremspiringen, og hvor de da ikke vare saaede thyt — det bedste Middel mod Jordloppeangreb — kunde man endog tvinges til Dimpløjning; paa andre Steder bleve Koerne senere paa Sommeren stærkt angrebne af Bladlus —, og det skal i Forbigaaende bemærkes, at i en Blanding af

Rutabaga og Turnips bleve de førstnævnte kjendelig stærkest angrebne heraf —, men Bladlusene fik dog ingen Magt, og det senere gunstige Vejr bødede tilbøds Skaden; atter andre Steder, navnlig paa lettere Jorder, bleve Roerne satte endel tilbage af de stærkt tørrende Perioder i Sommer, og endelig andre Steder (Falster) blev Rutabagaen i den første Halvdel af September belagt med Meldug. Alle disse Ulemper optraadte imidlertid sporadisk, og i det gunstige Efteraarsvejr, Roernes væsentligste Tilvæxtperiode, udviklede de sig fortrinlig, saa Udbytet i det Hele taget vil blive over en Middelhøst. Nogen enkelt Rodfrugtsart kan ikke iaar fremhæves som særlig vellykket; maatte Ihde dog Beretningerne mest enstemmig tilfredse med Gulerødderne, men i mange Beretninger findes ogsaa Runkelroerne, Rutabagaerne og Turnipsene fremhævede.

Endnu maa en Afgrøde nævnes, som mere end nogen anden — maatte Hveden undtagen — har bidraget til, at Aarsudbyttet af Marken maa kaldes stort, — vi mene Høavlet. Græsset kom tidlig, voksede stærkt, og trods et tidligt Udslag kunde derfor store Arealer, ofte mere end oprindeligt paatænkt, staaes til Højbjergning. Da denne indtraf strax efter Midten af Juni, havde et udmærket smukt Vejr til at bjerge den store Kløverflet, og ofte hjemkjortes 5—6 gode Læs Kløverhø fra hver Td. Land, uden at de havde faaet en Draabe Regn og af en fortrinlig Bestaaffenhed. Ogsaa Højbjergningen fra Engene, der faldt ind i Juli, var stor, og om den end ikke kunde glæde sig ved et saa stadigt og godt Vejr som Kløverhøsten, maatte det dog siges i det Hele taget at være upaaklageligt, saa ogsaa Enghøet blev bjerget i en ret god Kondition. Blandt den Række Stakke, der i Regelen findes udenfor de fleste Gaarde iaar, vil man derfor næsten altid finde enkelte eller flere Høstakke, og det er mange Aar siden, Landmanden er gaaet Vinteren imøde med en saa rigelig, saa nærende og saa velbjerget Høforsyning som iaar.

Naar Kløver- og Græsmarkerne have givet en saarig Førstegrøde enten som Hø eller til Afgræsning, plejer man at maatte være forberedt paa en tarvelig Eftergræsning. Dette har dog ingenlunde været Tilfældet iaar. Regnen faldt saa jævnlig og rigelig, at Græsset stod raft og frodig igjen, hvor Markerne vare overgræsede eller Høet hjemført, og var der end en kort Tid i Slutningen af Juni og navnlig en lignende i Slutningen af Juli, da Tørken faldt saa haardt i Græsmarkerne, at de ligesom affvedes, saa at man endog enkeltvis tog paa Stald eller huggede Grønfoder for Kvæget, saa blev der dog aldrig for Alvor Tale om Græsnød, og da Efteraarsgræsningen har været meget rigelig, saa maa man kalde Aarets Græsningsvilkaar særdeles heldige. Udslaget fandt tidlig Sted, Indbindingen steer sent, Græstiden har været 3—4 Uger længere end almindelig, og Kvæget vil i Regelen komme paa Stald i et mere end almindelig godt Huld.

Om end Mælkeudbyttet har svaret nogenlunde til Græssets Rigelighed, kan derimod det samme ingenlunde siges om Smørudbyttet, hverken hvad dets Kvantitet eller Kvalitet angaaer, og naar hertil føjes de meget lave Priser, der en stor Del af Sommeren have været betalte for Mejeri-produkterne, maa dette nok med Rette kaldes Aarets mørkeste Punkt, der ogsaa kaster en meget mørk Slagstygge hen over hele Aarsudbyttet af Agerbruget. Mælken var tynd, et stort Mælkeforbrug krævedes stadig til hvert Pund Smør, ofte 35—36 Pd. og jævnlig endog op mod 40 Pd.; da Vejret tilmed ofte var tordenvangert, beredte det Mælkerierne endnu flere Vanskeligheder. Men selv det udbundne Smør var ingenlunde frit for Kalamiteter, i hvert Fald er der sjældent hørt saa mange Klager over Mangel paa Holdbarhed, over Bitterhed osv. som i indeværende Sommer, og Grunden dertil skyldes ingenlunde, som ofte menes, en overdreven Kræsenhed hos Kjøberne, foranlediget ved de stærkt trykkede Priser, men de nævnte Fejl erkjendes ogsaa af Producenterne

selv. Det værste Tryk paa Mejerierne skyldes imidlertid de usædvanlig smaa Priser paa Smør; selv bedste Smør maatte sælges til lave Priser, og for ordinære og simplere Varer faldt de ved Midtsommerstid til 60, til 50, ja selv til 40 Øre pr. Pbd. eller endog derunder, saa det til sine Tider næsten maatte betragtes som usælgeligt. Ogsaa Osten har været i meget lav Pris, og ved Mælkensalgene til Bjerne har en Prisnedsættelse fundet Sted. Desuden er Mejeridriften bleven stærkt trykket ved de lave Svinepriser, — 26 à 28 Kr. pr. 100 Pbd. har været den gængse Pris en stor Del af Sommeren.

Derimod har Græsfodning af Stude, der isøbrigt kun finder Sted i et begrænset Maal, samt Sommerhold af Kreaturer til Efteraarsfodning betalt sig godt. Englandspriserne have, om end voxlende, været ret gode, og ved Efteraarsmarkederne i September Maaned have Priserne paa alt Slags Kvæg været meget høje, — bedste Kælvkøer koste 250 Kr. eller derover, og samme Pris opnaaes for gode store Stude til Indstaldning, — man kan sige, at Studene i dette Efteraar koste 25—35 Kr. mere end ifjor. Grundene til disse gode Priser for Tillægskvæg, magert Kvæg og Kælvkøer ere dels, at der habes en saa stor Foderbeholdning baade af Hø og Halm til Vinterens Brug, saa at Alle ønske at forøge deres Besætningers Størrelse, dels at Besætningerne, især i Jylland, vare stærkt reducerede ved de foregaaende Aars Salg, begrundet i Pengemangel og Foderknaphed i de 2 sidste Aar. Jylland har i Djebkliffet for lidt Kvæg til en almindelig Høst, saa meget mere naar der som iaar er bjerget en rig Høst. Der vil derfor i Vinter blive lagt en Masse Kalve til; — en Prisstigning paa Tillæg maa fra et almindeligt Standpunkt imødesees med Tilfredshed, thi det er Betingelsen for, at der kan vides Tillæget og Opdrættet den tilbørlige Omhu, og dette er atter Betingelsen for alvorligere Fremskridt paa Husdyravlens Omraade, atter en Hovedbetingelse for, at det danske Agerbrug skal kunne

hævede sin Stilling i den Konkurrence, der nu bydes det fra alle Sider; — lave Priser paa Tillægsdyr trykker et Lands Husdyravl og dermed dets Agerbrug.

Vintersædens Røgning kunde begynde tidlig, men Mange undlode at saa, fordi det syntes for tidlig, eller fordi man var optagen af at dampværkse for at benytte de høje Priser strax efter Høst. I den første Halvdel af September var Jorden udmærket bekvem, og den da lagte Sæd kom smukt og godt op, 8—14 Dage tidligere end isjor. Men i sidste Halvdel af September blev Vejret meget regnfuldt, Jorden ofte vaad og jasket, saa at Saaningen enten helt maatte standse eller Kornet maatte „stjæles“ i Jorden og saa endda ofte blev halvvejs solet ned. De, der havde Taalmodighed, fik imidlertid bedre Saavejr og Sædejord i Maanedens sidste Dage, og den meste Vintersæd var lagt inden Oktober Maanedes Komme og har spiret godt. — Stubpløjningen har været i fuld Gang siden Høst, og Jorden falder særdeles godt.

Arbejdskraften har været og er tilstede i rigelig Mængde, Lønnen er falden ikke ubetydelig i flere Egne, Mange gaa ledige, den gode Høst vil vel give en Del Arbejde, men Folk indskrænke sig paa alle Maader, og der vil derfor vist blive Arbejdsløshed i Vinter.

Af de modtagne Beretninger hidrættes følgende:

Fra Hillerødseggen. De sidste 8 Dage af August vare meget regnfulde i Forbindelse med en overordentlig mild Temperatur. Der skete derved langt større Stude i disse saa Dage end mange Gange ellers under længere vedvarende ugunstigt Vejr. Havre, som var vendt og puslet den ene Dag, var ganske groet og sammenfiltret, hvor det havde ligget ned mod Jorden, anden Dagen derefter. Hobene begyndte at gro, man turde ikke sætte dem ud af Frugt for saa at saa dem aldeles gjennemløbne, hvilket man dog snart alligevel maatte bekvemme sig til. Trods al anvendt Umage groede dog en hel Del Sæd og vil saaledes især for Byg give en daarlig Handelsvare. Jaar kunde man ret iagttage Virkningerne af Vejrlyets Indflydelse paa Sædens Farve. Min Havremark varierede saaledes fra det Inseste bleggule

til den graa Farve, eftersom Havren havde faaet mere eller mindre Regn. Det var saa i Dine faldende, at de enkelte Reg endogsaa vare brogede, eftersom de havde vendt ud eller indad i Hoben. En enkelt lille Byge var nok til at forandre den smukke, klare, bleggule Farve til mørkere gult, og vedvarende Regn til mere eller mindre graat.

Fra Egnen mellem Taastrup og Rjøge. Den sorte, stotste Havre, som indførtes ifjor af Markfrøkontoret, synes at folde meget stærkt, men da den er noget tykfskallet, og Straaet er meget grovt og uappetiteligt for Kvæget, er det dog et Spørgsmaal, om man bør forlade den gamle hvide Havre, hvor denne har viist sig god. Square head Hveden giver iaar som sædvanlig et betydelig større Udbytte end de gamle Sorter (indtil 27 Fold), og Landmændene bør neppe lade sig afstrække fra at faa den, fordi et enkelt Møllerfirma fraraader dens Dyrkning, thi Sagen er neppe endnu tilstrækkelig oplyst, til at der kan sælbes en afgjørende Dom om dens Brugbarhed i saa Henseende. Dog maa det fremhæves, at medens den staaer uovertruffen paa virkelig gode Hvedejorder, synes den at egne sig mindre godt paa Steder, hvor Jorden falder lettere; — at den giver et kort og sliot Straa, er naturligvis en Anbefaling paa de Steder, hvor man lider af Lejesød, medens dette paa den anden Side forringer dens Brugbarhed paa ikke egentlige Hvedejorder.

Fra Ringstedegnen. Jeg har i de senere Aar afvejet fra den gangse Methode med at faa Gulerødderne, idet jeg har gjort Kammen paa det halve Areal dobbelt saa brede og da lagt to Rader, men det viser sig bestandig, at de enkelte Rader give de største Gulerødder og derved det bedste Udbytte. — For 3 Aar siden fik jeg ifinde, ikke at klippe mine Dishleyfaar om Efteraaret — de have ofte tabt en Del Uld hen mod Foraaret, hvilket jeg tilskrev det snevre Husrum. Jeg lod de halve klippe og de halve gaa Vinteren over med Peltsen; alle Faarene gif sammen og fodredes sammen. Til stor Forbauselse tabte de ikke klippede Faar ingen Uld, hvorimod de klippede tabte som sædvanlig. Ved Foraarsklippingen fik vi fra 7 indtil 10½ P. Uld pr. Stk. af de ikke klippede; men denne var meget sammenfiltret. Vi pleje at faa c. 2½ P. Uld i hver af de halve øvrige Klippinger. Dette Forsøg er gjentaget hvert Aar siden og altid med samme Resultat.

Fra Ddssherred. Det er stadig galt med Smørrets Holdbarhed. Det er at haabe, at vor Smørproduktion paany maa blive tagen under Forhandling, thi der maa være Forhold ved

den, som kunne ændres, og som bør ændres snarest muligt. Vort Smør er tydelig nok paa Retur, men hvor ligger Fejlen? i Stalden eller Mejeriet? Mælken behandles ingenlunde altid forsvarlig i Stalden. I 9 af 10 Tilfælde vil man endnu finde den gamle Ufsik opretholdt, at Fingrene blødes i Mælk under Mælkningen, at Mælkepigen malter de første Mælkestraaler i Haanden, naar hun begynder Mælkningen. Resultatet deraf beholder man ingenlunde i Sien, det kan paa et senere Stadium iagttages baade paa Flødens Overflade og paa Mælkespændens Bund. — Ved Vinter- som Vaarsæd begaaer man endnu almindelig en slem Fejl, idet man ikke lægger tilbørlig Vægt paa at skaffe godt rent Saakorn. Sæden bliver blæst, men som Regel ikke ordentlig sorteret. Jeg har Exempler paa, at 2 Tdr. Provstirug efter at have gaaet over passende Sold gave 1 Td. ordentlig Sæderug, og at 1 Td. Square head Hvede gav $5\frac{1}{2}$ Str. osv., og det var endda Varer, der udbødes som Sædetorn. De sædvanlige Sold, som Kense- og Kastemaskiner ere forsynede med, have som Regel firkantede Huller, men paa saadanne Sold kan man ikke sortere vore Kornsorter med langagtige Frø. Maskinerne bør være lange paa den ene Led og Bredden afpasset efter Frøets Lværmaal. Med saadanne Sold kan man hjælpe sig og stille Smaakornet fra. Disse Sold ere billige, men heller ikke saa gode som Cylindersold med Spiral, Soldene ere tilbøjelige til at blive blinde, idet nogle Korn ere for smaa til at passere Soldet og for store til at falde igjennem og derfor sætte sig fast. Soldene bør derfor bruges med Opmærksomhed og renses, saa ofte det er fornødent.

Fra Nordfalster. Endnu stadig lide vi af Ufikkerhed paa Mejerivæsenets Omraade. Det søde Smør er ikke i Kurs mere her paa Egnen, og der er bestandig flere og flere, selv af de mest udholdende og taalmodige, som falde fra, thi Bedømmelsen har i Sommer været saa streng, at det kun er ganske enkelte, der engang imellem have været tilljendte 1ste og 2den Klasse. Og Exportosten har som Regel ogsaa kun opnaaet den samme lave Pris som almindelig Mejeriost. Uheldigst stillede have Bønderne jo været, da det er ganske usædvanlig lave Priser, de have maattet nøjes med. Der er derfor oprettet flere Fællesmejerier, som samle megen Mælk til lav Pris — fra 13 Ore pr. Kande —, og det er jo klart, at bliver dette Forhold ikke forandret, vil det udøve en uberegnelig Indflydelse paa Aulæbrugernes Udbytte, navnlig de mindres. Det er beklageligt, om Pakning af Smør skulde antage mindre Dimensioner end hidtil, da denne dog sikkert vil kunne bringe de bedste Priser.

Fra Midtbyen. Forskjellen i Udbyttet af Hvede efter Kenbrak eller efter benyttet Brak, Klover eller Hestebønner vil paa Lerjord efter min Erfaring blive i Gjennemsnit mindst 6 Tdr. pr. Td. Vand til Fordel for den første, og Alle, som paa stærkere Jord tilraade Affsaffelsen af Helbrak, gjøre formentlig derved Landet en daarlig Tjeneste, idetmindste kan det kun tilraades meget undtagelsesvis. — Den iaar almindelig anvendte Høstmaade er den sædvanlige her paa Eggen, hvorved Sæden afhugges ind imod den staaende Sæd, strax opbindes af een Person efter hver Mejer og sammensættes i lange Rader, ved hvis Sætning der maa passes paa, at Kornet kommer til at staa fast og med Toppen af Regene godt samlet. Denne Høstmaade er ogsaa, efter min Formening, den bedste, naar der haves tilstrækkelig øvede Bindere. Som Exempel paa, hvad der ved denne Høstmaade kan udrettes, vil jeg meddele, at her paa Gaarden har i denne Høst 1 Tern afhugget og opbundet c. 9 Skpr. Pd. med Hvede, 13 Skpr. Pd. med Rug og 12 à 14 Skpr. Pd. med Byg eller Havre. En Kvinde har ved dette Arbejde bundet daglig af Hvede 1140 Neg à $9\frac{1}{2}$ Pd. lufttørret, af Rug 1130 Neg à 10 Pd., af Byg 1300 Neg à 6 Pd. og af Havre c. 1200 Neg à 7,½ Pd. Enkelte bruge at lagge Kornet (Saarsæden) paa Skaar, hvor det bliver liggende i 2 Døgn. Derefter opbindes det og sættes sammen, ikke i Rader, men i runde Stakke paa c. 20 Neg pr. Stk. Regene sættes i disse Stakke med Toppene sammen og bygges op saaledes, at de tilsidst i Toppen kun bestaa af 1 Neg, som med Toppen opad spredes ud over de underliggende Neg med Roden. En saadan Stak holder Regnen udmærket ude, og Hjemtjørnselen kan finde Sted, naar det blot er tørt Vejr, selv strax efter en stærk Regnbyge; men Styggessiden ved denne Maade er Vanskeligheden ved i ustabigt Vejr at faa Kornet tørt forinden Statningen, hvilket er nødvendigt, ligesom ogsaa Vejringen paa Marken tager lidt længere Tid. At sætte Kornet i Stakke umiddelbart efter Mejningen gaar ikke an.

Fra Eggen Sydøst for Aalborg. Der er foregaaet et stort Omflag med Tjenestefolk og Alffordarbejdere, som tilbyde sig i Masse til meget nedsatte Priser, saavel Piger som Karle, af hvilke sidst en Del neppe vil kunne faa Tjeneste i Vinter, hvortil Grunden maa søges i, at Enhver indskrænker sig og ikke vil holde flere Folk end højest nødvendigt, og fremfor alt i, at Bonden nu igjen selv tager fat paa Pløven og holder sine Sønner og Døtre til at bestille noget, som de næsten havde glemt, hvorfor han affstediger de fremmede Tjenestefolk, som

saaledes kastes ud i Markedet. For Affordarbejdernes Vedkommende have de mange Aktieforetagenders Standsning, Tørfabrikker, Teglværker, kemiske do. osv. gjort mange Familier brødløse, som nu søge at friste Livet paa Landet, da der ikke længere er Tale om at kunne tjene det tørre Brød i Kjøbstaden, hvilket vil blive en Byrde for deres Forsørgelseskommuner paa Landet, ialtfald i Vinter, indtil Forholdene forandre sig næste Aar. Et Bevis paa, at Pengetrang i høj Grad er tilfede hos Bonden, er den Mærkelighed, at der i dette heldige Aar med sine rige Afgrøder, som tillader næsten Enhver at forsøge sin Besætning, paa Markederne salbydes langt flere gode Kælvekoer end sædvanlig, fordi — man skal bruge og derfor maa skaffe Penge, hvilket aabenhjertig erklæres.

Fra det sydlige Bendsyssel. Vi lide jo, som bekendt, i høj Grad af en slet og mangelfuld Vandafledning; thi de store Aaer, som skulle tage Vandet, ere saa daarlig regulerede, at en à to Dages Regnvejr faaer dem til at gaa over Bredderne, saa at Vandet stiger i „Alenvis“. Det var bedre for os, om Amtet undlod at gjøre noget ved Landhovedvejene og istedetfor anvendte Penge paa Bandhovedvejene.

Fra Salling. Som et ligefremt Tilbagefridt i vort Landvæsen bør det anføres, at Folk ikke længere vise Brakken den fornødne Opmærksomhed. Man mener gjerne at kunne faa Jorden stær nok, og saa lader man tilbøds Everssharven træde i Stedet for Ploven. Følgerne vare i denne Sommer i Dine faldende, da mange Baarsædmarker ligesom i gamle Dage vare gule i Stedet for grønne. Paa den Maade bliver man aldrig færdig med at braffe.

Fra Egnen mellem Silkeborg og Herning. Til den i landøkonomist Tidsskrifts 12te Bind 4de Hefte fra Hammerum Herred optagne Meddelelse „om at det længe projekterede Mærgelspor vil blive til Alvor etc.“, da kan jeg supplere denne Meddelelse med, at Sporet vil blive færdigt til Brug i næste Aars Foraar. Sporet, der udgaaer fra Damholt i Bording Sogn, gaaer c. $2\frac{1}{4}$ à $2\frac{1}{2}$ Mil Vest paa i Retning ad Aldsbov, Sunds og Simmelfjær, og idet man maa glæde sig over denne Foranstaltning til disse Egnes Ophjælpning, kan man alligevel ikke undlade at beklage, at Sporet ikke synes anlagt saaledes, at en Dampmaskine kan benyttes, hvorved Mærgelen vilde kunne leveres Forbrugerne hurtigere og billigere end med Hestekraft, ligesom man heller ikke kan vide, om Tiden kunde føre med sig, at det kunde betale sig

at føre Sporet i vestlig Retning til Hølstebro og i østlig til et Punkt ved Silkeborg—Herning=Banen.

Fra Egnen mellem Herning og Hølstebro. Naar foranstaaende glædelige Beretning synes at kunne give Haab om et særdeles fordelagtigt Aar, saa vil Indtægten dog blive noget begrænset, ej alene ved lave Kornpriser, der her paa Egnen ikke have megen Indflydelse, da det meste Korn opfodres, men især paa Grund af, at Besætningerne de sidste Aar ere indskrænkede, saa at der ingenlunde findes Besætning her i Jylland til at fortære den rige Hø- og Kornafgrøde, og der vil dog blive solgt meget Kvæg, da det her er Landmændenes Hovedindtægt, og Pengene ere knappe til de stedse vorende Udgifter. Af foranstøttede Aarsager er magert Kvæg saa dyrt, at Foder- og Fædelønnen rimeligvis bliver meget mindre end de sidste Aar.
